

[Основни закон о стипендијама, од 9. јула 1955. године]

У К А З

О ПРОГЛАШЕЊУ ОСНОВНОГ ЗАКОНА О СТИПЕНДИЈАМА

На основу члана 71 тачка 2 Уставног закона о основама друштвеног и политичког уређења Федеративне Народне Републике Југославије и савезним органима власти, проглашава се Основни закон о стипендијама, који је усвојила Савезна народна скупштина на седници Савезног већа од 5 јула 1955 године.

ПР бр. 23
9 јула 1955 године
Београд

Претседник Републике
Јосип Броз-Тито, с. р.

Претседник
Савезне народне скупштине,
Моша Пијаде, с р.

ОСНОВНИ ЗАКОН О СТИПЕНДИЈАМА

I. Опште одредбе

Члан 1

Ради подизања висококвалификованих стручњака могу се давати стипендије за редовне студије на факултетима, уметничким академијама и вишим школама.

Стипендије се могу давати и за стручно и научно усавршавање.

Исто тако, стипендије се могу давати и за школовање у стручним, учитељским и средњим уметничким школама, као и у вишим разредима гимназије.

Члан 2

Стипендија је помоћ друштвене заједнице за школовање и за стручно и научно усавршавање.

Уживалац стипендије може бити лице које показује успех у школовању односно лице које се истиче спремом и способношћу за стручно и научно усавршавање.

Члан 3

Стипендије за стручно и научно усавршавање могу се давати, по правилу, само лицима која имају факултетску или њој равну спрему.

Ове стипендије се дају ради похађања курсева и студија за усавршавање, за усавршавање путем рада у институтима, лабораторијумима и другим заводима или установама, за специјализацију и ради припреме доктората.

Члан 4

Стипендија се може давати највише за онолико времена колико је према прописима о школовању односно усавршавању потребно да се оно заврши.

Ако стипендист из оправданих разлога не заврши школовање односно усавршавање у времену одређеном прописима о школовању односно усавршавању, давање стипендије може се продужити док не заврши школовање односно усавршавање, али најдуже за једну годину.

Члан 5

Лица која примају стипендију не могу за време редовног школовања бити у сталном радном односу.

Одредбе претходног става не односе се на лица која су на усавршавању, као ни на ученике мајсторских школа и радничких одељења средњих стручних школа који за време редовног похађања школе остају у радном односу са скраћеним радним временом.

Члан 6

Једно лице може примати само једну стипендију, коју може давати један или више давалаца.

Члан 7

Стипендије се дају само на основу конкурса.

Члан 8

Услове за давање стипендије одређује давалац стипендије у складу са одредбама овог закона и других прописа.

Члан 9

Стипендије се дају преко фондова за стипендије или непосредно од давалаца стипендија.

Стипендије за припрему доктората или усавршавања дају се, по правилу, преко факултета и њима равних школа.

Члан 10

Стипендија се исплаћује у месечном износу и даје се за свих 12 месеци у години.

До које се висине може давати стипендија, одређује посебним прописима Савезно извршно веће.

Члан 11

Стипендије могу давати државни органи, факултети, школе, установе које имају својство правног лица, привредне и задружне организације.

Одредбе овог закона не односе се на стипендије које дају друштвене организације, приватна правна лица и појединци.

За стипендије лица у радном односу која су упућена на усавршавање или преквалификацију важе посебни прописи.

За стипендије које даје Државни секретаријат за послове народне одбране важе посебни прописи које доноси државни секретар за послове народне одбране.

Члан 12

Ученицима виших разреда гимназије могу се давати стипендије ако се нарочито истичу у учењу, а немају средства за школовање.

Ове стипендије дају се, по правилу, преко школе.

Члан 13

Лицима која су због учешћа у Народноослободилачком рату или због важних друштвених и државних задатака била спречена да на време заврше студије односно редовно школовање па наставе студије односно школовање, може се давати стипендија у већем износу него што је прописима о висини стипендије одређено.

Члан 14

Стипендије иностраних давалаца за студије у иностранству грађани Федеративне Народне Републике Југославије могу примати само преко факултета односно преко надлежних државних органа или установа које одреди Савезно извршно веће.

Члан 15

Стипендије у смислу овог закона могу се давати и страним држављанима за школовање односно усавршавање у Федеративној Народној Републици Југославији.

II. Фондови и комисије за стипендије

Члан 16

Ради обезбеђења средстава за стипендије, извршна већа односно народни одбори могу оснивати фондове за стипендије.

Ако фонд није основан, средства за стипендије обезбеђују се у буџету политичко-територијалне јединице.

Две или више општина могу имати један фонд за стипендије.

Члан 17

Средства фондова обезбеђују се дотацијама из буџета политичко-територијалних јединица. Средства фондова су и камате на уложена средства фондова.

Средства фондова могу бити и поклони привредних, задружних и друштвених организација, као и других правних лица и појединаца.

Члан 18

Друштвене организације могу дати своја средства у фонд за стипендије и одредити услове под којима се из тих средстава дају стипендије.

Члан 19

Фонд за стипендије има својство правног лица.

Сваки фонд за стипендије има своја правила.

Правила фонда садрже нарочито одредбе: о намени фонда, о приходима фонда, о начину употребе тих прихода, о органима управљања, о начину њиховог образовања и о њиховим правима и дужностима.

Члан 20

Фондовима за стипендије управљају комисије за стипендије.

Чланове комисије за стипендије именује:

а) за републички фонд за стипендије – републички савет за просвету и културу;

б) за фонд за стипендије за аутономне јединице – савет за просвету и културу аутономне јединице;

в) за фонд за стипендије среза или општине – народни одбор на предлог савета надлежног за послове школства.

Чланови комисије именују се из реда просветних, културних и других јавних радника. Једног члана бира студентска или омладинска организација.

Број чланова комисије одређује орган који је именује.

Члан 21

Комисије за стипендије образују се и у срезовима и општинама у којима није основан фонд за стипендије.

Члан 22

Комисија за стипендије врши нарочито ове послове:

- доноси правила фонда, која потврђује орган који именује комисију;

- води евиденцију свих стипендија на територији републике, односно на подручју аутономне јединице, среза и општине, без обзира ко је давалац стипендије;

- врши контролу над давањем стипендија и у вези с тим предлаже предузимање потребних мера;

- расписује конкурс за давање стипендија које се исплаћују из фонда којим управља;

- склапа уговоре о давању стипендија које се исплаћују из фонда којим управља;

- врши и друге послове који јој се прописима ставе у делокруг.

Одредбе предњег става сходно важе и за комисију из члана 21 овог закона.

Члан 23

Кад привредна организација даје стипендије непосредно, дужна је образовати комисију за стипендије.

Чланове ове комисије именује раднички савет односно највиши орган управљања привредне организације.

Чланови комисије могу бити и лица ван колектива привредне организације.

Члан 24

Кад привредна организација даје стипендије преко фонда за стипендије, раднички савет односно највиши орган управљања привредне организације одређује само средства за ту сврху, број стипендија и струке које се имају изучавати односно врсте школа које се имају похађати. Остала права и дужности врши комисија за стипендије која управља фондом.

III. Избор стипендиста

Члан 25

Конкурс за стипендије треба да садржи нарочито: врсту школе, струку или грану науке на које се стипендија односи, висину стипендије и време за које се она даје, претходно школовање или спрему кандидата, као и друге услове од значаја за одређивање конкурса.

Члан 26

На конкурс под једнаким условима може учествовати сваки грађанин Федеративне Народне Републике Југославије.

У оквиру услова конкурса може се предвидети предност за кандидате са подручја среза и општине, кад је давалац стипендије народни одбор среза, односно општине.

Кад је давалац стипендије привредна организација, може се предвидети предност за децу чланова колектива те организације.

Члан 27

Конкурс расписује и врши избор стипендиста комисија за стипендије односно давалац стипендије.

У привредној организацији избор потврђује управни одбор привредне организације.

Ако је давалац стипендије установа која има својство правног лица, конкурс расписује и врши избор стипендиста њен највиши орган управљања.

Ако је давалац стипендије факултет или се стипендија даје преко факултета односно преко факултетске или универзитетске установе, конкурс расписује и врши избор стипендиста факултетска управа, и то непосредно или на предлог факултетске односно универзитетске установе.

Ако се стипендија за студије у иностранству даје преко факултета (члан 14), конкурс расписује и врши избор стипендиста факултетски савет.

Члан 28

Ако се стипендија даје ученицима виших разреда гимназије (члан 12), избор стипендиста врши школски одбор или давалац стипендије.

Члан 29

Конкурс је јаван и мора се објавити најмање 30 дана пре избора стипендиста. Објављивање се врши путем штампе или на други уобичајени начин, али тако да јавност конкурса буде обезбеђена.

Члан 30

Приликом избора кандидата, у оквиру услова конкурса, уживају предност деца палих бораца народноослободилачког рата и жртава фашистичког терора, као и кандидати слабијег имовног стања.

Члан 31

При избору кандидата орган који врши избор независан је у избору и дужан је да на основу услова конкурса и важећих прописа изврши избор оних кандидата који најбоље испуњавају услове.

Члан 32

Лице које је учествовало у конкурс у или чији је правни интерес повређен може изјавити жалбу против избора стипендиста ако сматра да конкурс није спроведен по прописаном поступку или да изабрано лице не испуњава услове прописане законом и конкурсом. Ако орган који решава по жалби утврди да конкурс није спроведен по прописаном поступку, поништиће избор и конкурс, а у осталим случајевима поништиће само избор.

Члан 33

Жалба се изјављује:

1) против решења о избору које донесе комисија за стипендије (чл. 20) – савету надлежном за школство народног одбора среза, општине односно републичком савету за просвету и културу;

2) против решења о избору које доносе комисија за стипендије привредне организације – савету надлежном за школство народног одбора општине;

3) против решења о избору које доносе факултетска управа – факултетском савету, а против решења о избору које донесе факултетски савет – републичком извршном већу;

4) против избора који врши највиши орган управљања установе која има својство правног лица – органу који врши непосредни надзор над законитошћу рада установе.

IV. Права и дужности давалаца стипендија и стипендиста

Члан 34

Давалац стипендије и стипендист закључују уговор о стипендији.

Уговор о стипендији закључује се у писменом облику и само се у писменом облику може мењати или допуњавати.

Уговор о стипендији потписује лице које претставља даваоца стипендије и стипендист. Ако је стипендист малолетан, уговор потписује и родитељ односно старалац.

О стипендијама које се дају ученицима виших разреда гимназије не закључују се уговори.

Члан 35

Уговор о стипендији садржи одредбе о висини, начину исплате и трајању стипендије, као и друга права и обавезе уговарача у вези са стипендијом.

Члан 36

Уговором се може предвидети обавеза стипендиста да по завршеном школовању проведе одређено време у служби даваоца стипендије односно у служби коју му давалац стипендије одреди, и то у одређеном месту или месту које давалац стипендије одреди. Ово време не може бити дужи од времена за које је примана стипендија.

Исто тако, уговором се може одредити и обавеза стипендиста да врати износе примљене на име стипендије ако по завршеном школовању не ступи у службу предвиђену уговором или у такву службу ступи а не проведе уговорено време, односно ако не пође на службу у место које је уговором одређено или које давалац стипендије према уговору одреди.

Давалац стипендије може у смислу претходних ставова одредити само ону службу која одговара школским квалификацијама стипендиста.

Члан 37

Даваоци стипендија и општинске комисије за стипендије дужни су да у року од 30 дана од дана закључења уговора о стипендији доставе по један примерак уговора надлежној средској комисији за стипендије.

Среске комисије за стипендије достављају по један примерак уговора о стипендији школи коју стипендиста похађа односно факултету на коме студира. Достављање факултету врши се преко републичке комисије за стипендије.

Члан 38

Факултети односно школе дужни су да воде евиденцију стипендиста на факултетима односно школама. Они су дужни да на крају школске године подносе извештај о полагању испита стипендиста надлежној средској комисији за стипендије, која о томе обавештава даваоца стипендије.

Члан 39

Комисија за стипендије односно даваоци стипендија дужни су да врше контролу над школовањем стипендисте.

На захтев комисије за стипендије или даваоца стипендије стипендист је дужан да поднесе писмену потврду о полагању испита и испуњењу других својих школских обавеза.

Ако комисија за стипендије или давалац стипендије установе да је стипендист занемарио школовање и услед тога пропустио да на време полаже испите односно на испитима показао слаб успех, дужни су да му обуставе исплату стипендије и одреде време у коме ће, према прописима о школовању, имати да положи испите и изврши друге своје школске обавезе. У том случају исплата стипендије наставља се ако стипендист у остављеном року изврши те обавезе.

Члан 40

Стипендист који без своје кривице не може да изврши обавезе из уговора у погледу школовања односно усавршавања може тражити да се уговор раскине. У случају таквог раскида уговора стипендист није дужан да врати износе на име примљене стипендије.

Члан 41

Давалац стипендије укинуће давање стипендије:

- 1) ако стипендист изгуби право на даље школовање;
- 2) ако због неположених испита не може да се упише у наредну годину односно ако не положи разред, сем у случајевима кад је био спречен дужом болешћу и у другим оправданим случајевима;
- 3) ако у року одређеном у смислу члана 39 овог закона не положи испите и не изврши своје друге школске обавезе;
- 4) ако противно уговору о стипендији промени врсту школе коју треба да похађа или грану науке коју треба да студира, без пристанка даваоца стипендије, и
- 5) ако буде осуђен на казну ограничења грађанских права.

Члан 42

Давалац стипендије дужан је стипендисту исплаћивати редовно и унапред месечне износе стипендије.

V. Казнене одредбе

Члан 43

Одговорно лице у привредној или другој организацији као и у установи које знајући за обавезе стипендиста према даваоцу стипендије, прими стипендиста у службу или га задржава у служби, казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара.

Ако који орган управљања привредне или друге организације односно установе са самосталним финансирањем, знајући за чињенице из претходног става одобри пријем односно прими у службу таквог стипендиста или га у служби задржава, привредна или друга организација односно установа са самосталним финансирањем казниће се за прекршај новчаном казном од 100.000 до 500.000 динара.

Члан 44

Стипендист који ступи у службу противно уговору казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара.

Члан 45

Новчана казна из чл. 43 и 44 овог закона иде у корист одговарајућег средског фонда за стипендије.

Члан 46

Административно-казнени поступак по прекршајима прописаним у чл. 43 и 44 води средски судија за прекршаје на основу општих прописа о прекршајима.

VI. Прелазне и завршне одредбе

Члан 47

Сви уговори о стипендијама закључени по досадашњим прописима о стипендијама остају на снази.

Члан 48

Овлашћује се Савезно извршно веће да може доносити ближе прописе за спровођење овог закона.

Члан 49

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Општа уредба о стипендијама ("Службени лист ФНРЈ", бр. 48/51) и сви прописи који су са овим законом у супротности.

Члан 50

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу ФНРЈ".

[*Службени лист ФНРЈ*, 11(1955), 32, стр. 533-536]